

Εφαρμόζοντας το

στην πράξη

και μετασχηματισμοί
στην εκπαιδευτική πραγματικότητα
του νηπιαγωγείου

Συνέδριο
με διεθνή συμμετοχή

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

8-10 Μαΐου 2026

Αλεξανδρούπολη
Ramada Plaza by Wyndham Thraki

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

DEMOCRITUS
UNIVERSITY
OF THRACE

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ: ΔΙΣΙΓΜΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ</i>	3
<i>ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ</i>	5
<i>ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ</i>	8
<i>ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟ ΔΙΕΘΝΕΣ (ΥΒΡΙΔΙΚΟ) ΠΑΝΕΛ</i>	12
<i>ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ</i>	15
<i>ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ</i>	17
<i>ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ</i>	19
<i>ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1 ΕΑΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ</i>	19
<i>ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2 ΑΓΓΛΙΚΑ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ</i>	22
<i>ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3 ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΑΙ ΟΛΟΠΛΕΥΡΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</i>	25
<i>ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4 ΑΓΓΛΙΚΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ</i>	28
<i>ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5 ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ</i>	30

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Εφαρμόζοντας το EAN στην πράξη και μετασχηματισμοί στην εκπαιδευτική πραγματικότητα του νηπιαγωγείου

Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτέλεσε μια σημαντική μεταρρύθμιση στον χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης με στόχο όχι μόνο τη δημιουργική επαφή των παιδιών με την ξένη γλώσσα αλλά την ολόπλευρη ανάπτυξή τους και τον εμπλουτισμό της σχολικής κοινότητας και του εκπαιδευτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου, με απώτερο σκοπό τη δόμηση της ταυτότητας του Ευρωπαίου και παγκόσμιου πολίτη. Το πρόγραμμα EAN, μια διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και των στελεχών εκπαίδευσης και των δύο ειδικοτήτων, διαμόρφωσε το παιδαγωγικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της μεταρρύθμισης αυτής σε συστοιχία με το (νέο) Πρόγραμμα Σπουδών του νηπιαγωγείου. Εισήγαγε καινοτόμα στοιχεία στην προσέγγιση της αγγλικής γλώσσας στις μικρές ηλικίες, όπως η συνεργασία των εκπαιδευτικών των δύο ειδικοτήτων, ο σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικών σεναρίων σε συντονισμό με το υπόλοιπο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, η αξιοποίηση της αγγλικής γλώσσας ως όχημα για την πολυγλωσσική επικοινωνία και τον διαπολιτισμικό διάλογο, η ανάδειξη των πολιτισμικών στοιχείων που φέρουν οι γλώσσες, η παιγνιώδης και πολυτροπική προσέγγιση της μαθησιακής διαδικασίας και η συνεργασία με τις οικογένειες και την ευρύτερη κοινότητα.

Πέντε χρόνια χρόνια μετά τη γενίκευση της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, η έρευνα και η παρακολούθηση της πορείας της μεταρρύθμισης συνεχίζεται με στόχο την κατανόηση των προκλήσεων, την ανάδειξη των παραγόντων που υποστηρίζουν την επιτυχημένη εφαρμογή της αλλά και εκείνων που λειτουργούν περιοριστικά. Σκοπός είναι μέσα από τον συνεχή διάλογο ανάμεσα στη θεωρία, την έρευνα και την πράξη να ενισχυθεί η δέσμευση όλων όσοι εμπλέκονται στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της μεταρρύθμισης αυτής για βελτίωση και αλλαγή και να υποστηριχθεί η κοινωνικοπαιδαγωγική αποστολή του νηπιαγωγείου, ως κοινότητα μάθησης.

[3]

Το συνέδριο απευθύνεται σε εν ενεργεία και μελλοντικούς εκπαιδευτικούς και των δύο ειδικοτήτων, σε στελέχη εκπαίδευσης και σε όλους όσους ενδιαφέρονται για την ολιστική και διεπιστημονική προσέγγιση της εκμάθησης γλωσσών στις μικρές ηλικίες. Ευελπιστεί στο να διαμορφώσει έναν χώρο συνάντησης και διαλόγου ανάμεσα σε διακεκριμένους ακαδημαϊκούς δασκάλους, στελέχη εκπαίδευσης, εκπαιδευτικούς και φοιτητές με στόχο να πραγματοποιηθούν γόνιμες ανταλλαγές που θα έχουν άμεσα οφέλη στη σχολική πραγματικότητα.

Ευθυμία Πεντέρη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Αλεξίου Θωμαή, Καθηγήτρια Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

[4]

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Επιστημονική Επιτροπή

Πρόεδρος: Ευθυμία Πεντέρη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μέλη Επιτροπής

Αλεξανδρή Αικατερίνη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Αλεξίου Θωμαή, Καθηγήτρια, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κακανά Δόμνα, Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Καραβά Ευδοκία, Καθηγήτρια, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Καρράς Ιωάννης, Καθηγητής, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Μητσκοπούλου Βασιλική, Καθηγήτρια, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μίτις Λύδια, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σιάτρας Αναστάσιος, Επίκουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τζακώστα Μαρίνα, Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

[5]

Οργανωτική Επιτροπή

Πρόεδρος: Αικατερίνη Γιόφτσαλη, ΕΔΙΠ

Μέλη Επιτροπής

Γιόλα Αθανασίου, ΕΤΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σοφία Βουδηλάκη, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Καλλιόπη Γοΐδα, ΕΤΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ζωή Δαλούκα, ΕΤΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Δημοσθενίδης Δημήτριος, Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μυρσίνη Λαντζουράκη, ΕΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Βασιλική Μπιστίνα, Υποψήφια Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μαρία Μουμτζή, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ιουλία Ντούση, ΕΔΙΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Νόπη Ξενιτίδου, ΕΤΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Νίκος Παπαδόπουλος, ΕΤΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

[6]

Ειρήνη Παπαναστασάτου, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Έμη Παπαναστασίου, ΕΔΙΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ευθυμία Πεντέρη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Μαρία Χατζησάββα, ΕΤΕΠ, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

[7]

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ 1 | 5 χρόνια EAN προκλήσεις και προοπτικές

Θωμάη Αλεξίου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η ομιλία παρουσιάζει μια συνολική αποτίμηση των πέντε χρόνων υλοποίησης του Προγράμματος EAN, εστιάζοντας στις βασικές προκλήσεις, τις καινοτομίες και τις προοπτικές του. Αρχικά, θα αναδειχθούν οι παιδαγωγικές και οργανωτικές προκλήσεις που συνόδευσαν την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους αυτές αντιμετωπίστηκαν μέσα από συνεργατικά και ευέλικτα μοντέλα διδασκαλίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις καινοτομίες του προγράμματος, όπως η εφαρμογή της ήπιας προσέγγισης CLIL, η διαθεματική ενσωμάτωση της γλώσσας και η δημιουργία παιγνιδιών, πολυτροπικών σεναρίων και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στις αναπτυξιακές ανάγκες των μικρών μαθητών. Παράλληλα, θα παρουσιαστούν βασικά ευρήματα από την εφαρμογή του EAN στην Ελλάδα, καθώς και η απήχρησή του σε διεθνές επίπεδο, αναδεικνύοντας τη συμβολή του ως μοντέλου εκπαιδευτικής καινοτομίας στην πρώιμη ξενόγλωσση εκπαίδευση. Τέλος, η ομιλία θα εστιάσει στις μελλοντικές προοπτικές του προγράμματος, συζητώντας δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης, προσαρμογής και αξιοποίησής του σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Η παρουσίαση συμβάλει στον ευρύτερο διάλογο για τον ρόλο της πρώιμης γλωσσικής εκπαίδευσης και τη σημασία των ερευνητικά τεκμηριωμένων παρεμβάσεων.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ 2 | Από τη μοναχική διδασκαλία στη συνεργατική πρακτική: Μαθήματα από την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στα ελληνικά νηπιαγωγεία

Ευδοκία Καραβά, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών Αγγλικής και των νηπιαγωγών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση της εισαγωγής της Αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, στο πλαίσιο του προγράμματος EAN, και συνιστά ένα από τα πλέον καινοτόμα χαρακτηριστικά του. Οι εκπαιδευτικοί Αγγλικής και οι νηπιαγωγοί καλούνται να αναπτύξουν στενή συνεργασία κατά τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων στην Αγγλική γλώσσα και την ενσωμάτωσή τους στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και τη συνοχή στη μαθησιακή εμπειρία των παιδιών (Alexiou & Penderi, 2022). Δεδομένου ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μέχρι πρόσφατα προωθούσε μια «μοναχική» προσέγγιση στην εκπαιδευτική διαδικασία με ελάχιστη ή καθόλου αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών, εκπονήθηκε έρευνα προκειμένου να διερευνηθεί αν και σε ποιο βαθμό μπορεί να αναπτυχθεί και να εδραιωθεί μια κουλτούρα συνεργασίας σε ένα τέτοιο πλαίσιο. Η μελέτη βασίζεται σε δεδομένα που προέκυψαν από ομάδες εστίασης με Συμβούλους Εκπαίδευσης, καθώς και από ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από νηπιαγωγούς και εκπαιδευτικούς Αγγλικής σε πανελλαδικό επίπεδο. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τους

[8]

παράγοντες που διευκολύνουν την ανάπτυξη συνεργατικής κουλτούρας σε απαιτητικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, καθώς και τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει η συνεργασία όχι μόνο στην αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος EAN αλλά και στην επαγγελματική ευημερία των εκπαιδευτικών.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ 3 | Ψηφιακός Μετασχηματισμός και EAN: Διασυνδέσεις του Νέου ΠΣ με την Πρώιμη Ξενόγλωσση Εκπαίδευση

Μπέσσυ Μητσικοπούλου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ομιλία διερευνά τον ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου και τις δυνατότητες αξιοποίησής τους στο πλαίσιο της Εισαγωγής των Αγγλικών στο Νηπιαγωγείο (EAN). Υποστηρίζεται ότι το νέο ΠΣ δεν περιορίζεται στην απλή ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων, αλλά μπορεί να αποτελέσει τη βάση ουσιαστικού ψηφιακού μετασχηματισμού του Νηπιαγωγείου, επηρεάζοντας παιδαγωγικές πρακτικές, μορφές συνεργασίας και μαθησιακές εμπειρίες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διασύνδεση των δραστηριοτήτων της/του νηπιαγωγού και της/του εκπαιδευτικού Αγγλικής, με το νέο ΠΣ να λειτουργεί ως κοινό παιδαγωγικό πλαίσιο αναφοράς. Μέσα από διαθεματικές και βιωματικές προσεγγίσεις, αναδεικνύεται πώς η αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων μάθησης (όπως ψηφιακή αφήγηση, διαδραστικά παιχνίδια και πολυτροπικό υλικό) μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός αναδυόμενου ψηφιακού και αγγλικού γραμματισμού. Η αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στο EAN προσφέρει σημαντικά οφέλη για τα νήπια, καθώς ενισχύει τη συμμετοχή, τη δημιουργικότητα, τη συνεργασία και την αυθεντική γλωσσική έκθεση. Τέλος, η ομιλία προτείνει πρακτικές κατευθύνσεις για μια παιδαγωγικά τεκμηριωμένη και ανθρωποκεντρική αξιοποίηση της τεχνολογίας στο σύγχρονο νηπιαγωγείο.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ 4 | Οι πολυγραμματισμοί στην προσέγγιση της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο: Από το Πρόγραμμα Σπουδών στα εκπαιδευτικά σενάρια EAN

Αικατερίνη Αλεξανδρή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο συνδέεται με την ανάγκη παιδαγωγικών προσεγγίσεων που ανταποκρίνονται τόσο στα χαρακτηριστικά της προσχολικής ηλικίας όσο και στις σύγχρονες μορφές επικοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, το θεωρητικό μοντέλο των πολυγραμματισμών, όπως διαμορφώθηκε από την ομάδα New London Group και αναπτύχθηκε περαιτέρω από τους Core και Kalantzis, προσφέρει ένα γόνιμο πλαίσιο κατανόησης της μάθησης ως διαδικασίας παραγωγής νοήματος μέσα από πολλαπλούς σημειωτικούς τρόπους. Η προσέγγιση αυτή αναδεικνύει τη σημασία της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας, τον πολυτροπικό χαρακτήρα της επικοινωνίας και τον ενεργό ρόλο των μαθητών ως δημιουργών νοήματος που αξιοποιούν διαθέσιμους σημειωτικούς πόρους σε διαφορετικά κοινωνικά και μαθησιακά περιβάλλοντα. Σκοπός της εισήγησης είναι να διερευνήσει πώς αποτυπώνονται οι αρχές των πολυγραμματισμών στη διδασκαλία των αγγλικών στο νηπιαγωγείο, μέσα από μια συνδυαστική ανάγνωση του Προγράμματος Σπουδών της προσχολικής εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών σεναρίων που έχουν

[9]

αναπτυχθεί για την υποστήριξη της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο από το πρόγραμμα EAN. Αρχικά εξετάζονται στοιχεία του Προγράμματος Σπουδών που συνδέονται με την πολυτροπική επικοινωνία, τη διερευνητική και παιγνιώδη μάθηση, καθώς και την αξιοποίηση δημιουργικών και ψηφιακών μέσων στο μαθησιακό περιβάλλον του νηπιαγωγείου. Στη συνέχεια, μέσα από ενδεικτική ανάλυση των εκπαιδευτικών σεναρίων του EAN, διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο οι αρχές αυτές μετασχηματίζονται σε μαθησιακές δραστηριότητες που αξιοποιούν πολλαπλούς τρόπους έκφρασης και ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των παιδιών σε διαδικασίες δημιουργικής νοηματοδότησης. Η ανάλυση αναδεικνύει τις δυνατότητες αλλά και τις προκλήσεις που προκύπτουν κατά τη σύνδεση του Προγράμματος Σπουδών με τις διδακτικές εφαρμογές που προτείνει το πρόγραμμα EAN, συμβάλλοντας στον διάλογο για τον ρόλο των πολυγραμματισμών στη γλωσσική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ 5 | Κριτικές προσεγγίσεις του αξιολογικού γραμματισμού στην εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο: Το παράδειγμα του προγράμματος EAN

Αναστάσιος Σιάτρας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σε μια περίοδο όπου η αξιολόγηση ταλαντεύεται ανάμεσα στη λογική του ελέγχου και στην ανάγκη για παιδαγωγική υποστήριξη, η παρούσα ομιλία θέτει ένα κεντρικό ερώτημα: τι είδους μάθηση παράγεται από τον ίδιο τον τρόπο με τον οποίο αξιολογούμε τα μικρά παιδιά; Το ερώτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς η αξιολόγηση δεν αποτελεί απλώς ένα τεχνικό εργαλείο αποτύπωσης της προόδου των παιδιών, αλλά μια διαδικασία που οργανώνει τις παιδαγωγικές προτεραιότητες και καθορίζει τι θεωρείται σημαντικό να μαθαίνουν τα παιδιά. Στην ομιλία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας πρακτικών αξιολόγησης που ενσωματώνονται στα εκπαιδευτικά σενάρια του προγράμματος «Εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο» (EAN). Εξετάζονται 34 εκπαιδευτικά σενάρια, αξιοποιώντας την ανάλυση περιεχομένου, με παράλληλη περιγραφική ποσοτική αποτύπωση των δεδομένων. Από την επεξεργασία των δεδομένων προέκυψαν 88 ειδικές αναφορές, που ταξινομήθηκαν σε 6 θεματικές κατηγορίες και 50 υποκατηγορίες. Τα ευρήματα δείχνουν ότι στο υπό μελέτη υλικό, η αξιολόγηση συγκροτείται πρωτίστως μέσα από παιγνιώδεις πρακτικές, γεγονός που υποδηλώνει τάση ενσωμάτωσής της στη μαθησιακή εμπειρία των παιδιών. Η παρουσία των οργανωμένων δράσεων αξιολόγησης, της τεκμηρίωσης μέσω portfolio και αναστοχαστικών διαδικασιών συμπληρώνει αυτή την εικόνα, διαμορφώνοντας ανοιχτές και διαλογικές μορφές αξιολόγησης. Ταυτόχρονα, η κυριαρχία επιμέρους μορφών αξιολόγησης όπως ψηφιακά παιχνίδια ή παιχνίδια μνήμης/αναζήτησης, σε συνδυασμό με την ευρεία διασπορά μοναδικών υποκατηγοριών, αναδεικνύει μια σημαντική ποικιλομορφία των αξιολογικών πρακτικών που υιοθετούνται στα εκπαιδευτικά σενάρια του προγράμματος EAN. Η ανάγνωση των ευρημάτων μέσα από την «παιδαγωγική της αξιολόγησης» του Michael Quinn Patton, σε διάλογο με τον Paulo Freire, επιτρέπει να δούμε την αξιολόγηση ως παιδαγωγική πράξη που διδάσκει μέσω αξιών, προτεραιοτήτων και διαδικασιών. Από αυτή τη σκοπιά, ο αξιολογικός γραμματισμός δεν μπορεί να μεταφερθεί μηχανικά από ένα συγκείμενο σε άλλο, αλλά θα πρέπει να «επανεφευρεθεί» με βάση το παιδαγωγικό και κοινωνικό πλαίσιο της κριτικής προσχολικής εκπαίδευσης. Από την έρευνα συμπεραίνεται

[10]

ότι τα εκπαιδευτικά σενάρια του προγράμματος EAN φαίνεται να μετατοπίζουν τον αξιολογικό γραμματισμό σε βιωματικές, συμμετοχικές και τεκμηριωμένες μορφές μάθησης, διατηρώντας ανοιχτό το ερώτημα για το κατά πόσο ενισχύεται η παιδική φωνή στη συνδιαμόρφωση των πρακτικών αξιολόγησης. Εκεί ακριβώς κρίνεται αν ο αξιολογικός γραμματισμός θα υπηρετήσει τον έλεγχο ή θα μετασχηματιστεί λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση της κριτικής εκπαίδευσης για την ενδυνάμωση της συμμετοχής και του αναστοχασμού των μικρών παιδιών.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΗ ΟΜΙΛΙΑ 6| Η διαπολιτισμική διάσταση της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο: Προοπτικές για την καλλιέργεια διαπολιτισμικής επίγνωσης

Ιωάννης Καρράς, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (Πρόγραμμα EAN) δεν αφορά μόνο την ανάπτυξη βασικών γλωσσικών δεξιοτήτων, αλλά και τη δημιουργία ευκαιριών για την καλλιέργεια πολιτισμικής και διαπολιτισμικής επίγνωσης από πολύ μικρή ηλικία. Στο σύγχρονο πολυπολιτισμικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, η διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέσο γνωριμίας με διαφορετικούς πολιτισμούς, τρόπους και στάσεις ζωής και μορφές επικοινωνίας. Η παρούσα ομιλία εξετάζει τον ρόλο του εκπαιδευτικού αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο ως διαμεσολαβητή πολιτισμών και ως δημιουργού μαθησιακών εμπειριών που ενισχύουν τον σεβασμό στη διαφορετικότητα και την κατανόηση του «άλλου». Παρουσιάζονται παιδαγωγικές προσεγγίσεις και πρακτικές δραστηριότητες που μπορούν να ενσωματώσουν στοιχεία πολιτισμού στη διδασκαλία της γλώσσας, όπως αφηγήσεις, τραγούδια, παιχνίδια, γιορτές και ιστορίες από διαφορετικές χώρες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο η αγγλική γλώσσα λειτουργεί ως γέφυρα επικοινωνίας και ως εργαλείο ανάπτυξης διαπολιτισμικής επίγνωσης, συμβάλλοντας στην καλλιέργεια ανοιχτότητας, ενσυναίσθησης και περιέργειας για τον κόσμο ήδη από την προσχολική ηλικία.

[11]

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟ ΔΙΕΘΝΕΣ (ΥΒΡΙΔΙΚΟ) ΠΑΝΕΛ

European Commission Directorate-General for Translation, multilingualism and democracy

Thanos Nottas, Head of the Directorate-General for Translation at the European Commission Representation in Athens

Empowering early childhood educators to move beyond native speaker ideologies

Julie Waddington, University of Girona

This talk explores how the figure of the “ideal native speaker” continues to shape beliefs about language teaching, even though current foreign language education policies promote plurilingualism and reject native speaker norms as the ultimate model. Drawing on a study conducted with preservice teachers in Early Childhood Education at a university in Catalonia, I examine how strongly this ideal persists and how it influences future teachers’ perceptions of themselves and their professional roles. The study analysed data collected during a core module that integrates an innovative approach to introducing English in the early years. The findings reveal that most pre-service teachers still hold assumptions that privilege native speaker norms and, in doing so, reproduce deficit views of non-specialist teachers. These beliefs not only contradict current educational policies but also risk reinforcing disempowering and discriminatory attitudes in early language education. At the same time, post intervention results show that when students engage in reflective work – while simultaneously developing linguistic and didactic competences - their views begin to shift. The talk highlights the importance of fostering this reflective dimension in teacher education and argues for collaborative practices in which all linguistic abilities are valued. Ultimately, it calls for a more inclusive understanding of who is qualified to teach languages in early childhood settings.

Linguistic and Cognitive Benefits of Early Second Language Exposure: Research Evidence and Implications for Kindergarten Education

Loukia Taxitari, Neapolis University

Early exposure to a second language has been extensively examined in psycholinguistics and developmental cognitive psychology. This presentation focuses on the linguistic and cognitive benefits associated with systematic second language exposure in early childhood, drawing on research findings from the past decades. At the linguistic level, early bilingual experience has been linked to enhanced metalinguistic awareness, increased sensitivity to language structure and improved ability to distinguish and process linguistic forms. Exposure to more than one linguistic system also appears to foster an understanding of language variability and to promote positive attitudes toward language learning at future developmental stages. At the

[12]

cognitive level, research has identified associations between early bilingualism and aspects of executive functioning, including cognitive flexibility, inhibitory control and task-switching abilities. Although findings are influenced by multiple contextual factors, evidence suggests that meaningful and developmentally appropriate second language exposure may contribute positively to broader cognitive development. The discussion focuses on the implications for the introduction of English in kindergarten settings, emphasizing the importance of pedagogically informed practices that align with children's developmental needs.

How easy or possible is the introduction of English in dialectal-speaking environments?

Marina Tzakosta, University of Crete

The introduction of English in preschool education is an innovative reformation which refreshes education and reinforces inter-cultural education especially at the level of the incorporation of foreign-languages-speaking children in preschool classes. However, there are very few studies focusing on the benefits stemming from the introduction of English in dialectal-speaking environments in which linguistic varieties other than standard Greek are the mainly spoken languages. In my presentation I discuss the data which are the product of a questionnaire directed to 93 preschool children, boys and girls, who are enrolled in urban, rural and semi-rural kindergartens of Crete. The questionnaire was filled in by the researchers who discussed with the children. In these environments, Cretan Greek is the natural language. It is worth-mentioning that, despite their limited exposure to English, the children have very positive attitudes towards the introduction of English in preschool education. They express clear attitudes regarding a) why they like English more than Greek, b) why they would like to have 'more English' in class, c) why they think other children also like English. More data will underline the value of English as a lingua franca in environments of intra-language variation and as a tool of intra-national inter-cultural teaching.

Approaches to teaching foreign languages in a playful and meaningful way (Slovak projects)

Dana Hanesova, Matej Bel University, Slovakia

The presentation presents two projects on FFL in Slovakia, emphasizing that teaching foreign languages to young learners must be grounded in an understanding of how children naturally acquire language. These projects build language teaching and a specific language program on the following teaching paradigm: Language learning at school should resemble native language acquisition as closely as possible. A key principle is child-centered, developmentally appropriate FL teaching. Instruction should match children's cognitive and emotional development and respect their individuality. Lessons need to be age-appropriate, playful, experiential, and free from fear, creating a safe and motivating environment. Language should be taught primarily through communication and meaningful use, not isolated grammar drills. Children learn best when language is embedded in real-life contexts, stories, games, songs, and physical activities. Methods like Total Physical Response (TPR) and CLIL help connect language with movement and sensory experience. The process of learning follows a natural sequence similar to first language acquisition: listening → speaking → reading → writing. Early exposure to rich input (hearing the language) is crucial before expecting production. The

[13]

teacher plays a central role as a facilitator who creates engaging activities, uses diverse materials (including stories and digital tools), and supports learners with constructive feedback. Assessment should be encouraging, focusing on progress rather than errors. Finally, the approach should be inclusive, recognizing different learning needs and promoting cooperation, respect, and positive attitudes. Overall, effective teaching combines scientific insights with creative, interactive practice that makes language learning enjoyable and meaningful for children.

EAN at Five: An Evidence-Based Model for Early Language Education

Thomai Alexiou, Aristotle University of Thessaloniki

This talk provides an overview of the EAN (Introduction of English in Preschool) project five years after its implementation, presenting it as an evidence-based model for early language education. The presentation outlines the key principles underpinning the project including its alignment to the Greek Preschool Curriculum, the integration of English through a soft CLIL approach, the collaborative teaching model between EFL and preschool teachers. Particular emphasis is placed on how these elements are operationalised through developmentally appropriate, play-based and multimodal practices. The talk will also present key findings from large-scale evaluation data, highlighting stakeholder perceptions, implementation outcomes, and the project's overall impact within the Greek educational context. In addition, it will discuss the innovative dimensions of the EAN model and its relevance beyond Greece, positioning it within current international discussions on early language learning and multilingual education. Finally, the presentation will reflect on challenges encountered during implementation and consider future directions for the programme, including possibilities for adaptation, scalability, sustainability and transferability to other educational contexts. The session aims to contribute to ongoing dialogue on research-informed innovation in early language education.

[14]

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 1 | Sorry. No English!

Βαλεντίνα Σωκράτους, Εθνολογικό Μουσείο Θράκης

Ποιος είναι ο ρόλος των μουσείων και των χώρων πολιτισμού στην ενίσχυση της εκμάθησης της Αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο; Στο παρόν βιωματικό εργαστήριο οι συμμετέχοντες θα διερευνήσουν τρόπους αξιοποίησης των μουσείων ως μαθησιακών περιβαλλόντων για την εισαγωγή και καλλιέργεια βασικού λεξιλογίου στα Αγγλικά. Μέσα από συνεργατικές δραστηριότητες και συν-σχεδιασμό, οι συμμετέχοντες θα δημιουργήσουν δραστηριότητες και πιθανά διδακτικά σενάρια που αξιοποιούν τόσο τα εκθέματα και τις λεζάντες όσο και τον ίδιο τον μουσειακό χώρο ως αφόρμηση για βιωματική και πολυαισθητηριακή γλωσσική μάθηση.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2 | «Μια Φορά κι Έναν Καιρό...»: Βιωματικές Τεχνικές Αφήγησης για τη Διδασκαλία των Αγγλικών ως Ξένη Γλώσσα στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία μέσα από το EAN

Αγγελική Βορεοπούλου & Μαρία Δουλγκέρη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η αφήγηση ιστοριών αποτελεί ένα από τα πιο ισχυρά εργαλεία στη διδασκαλία ξένης γλώσσας, καθώς μετατρέπει μια απλή ώρα διδασκαλίας σε μια ουσιαστική εμπειρία μάθησης. Τι συμβαίνει όταν ένας/μία εκπαιδευτικός φέρνει ένα βιβλίο ιστοριών στην τάξη; Οι μαθητές και οι μαθήτριες παύουν να είναι απλοί ακροατές και μετατρέπονται σε πρωταγωνιστές μιας ζωντανής γλωσσικής εμπειρίας που τους αγγίζει συναισθηματικά, τους κινητοποιεί σωματικά και τροφοδοτεί τη σκέψη και την περιέργειά τους. Εμπνευσμένο από τις αρχές του EAN, το εργαστήριο επιδιώκει να κινητοποιήσει τους συμμετέχοντες να ενσωματώσουν τη βιωματική αφήγηση στη διδακτική τους πράξη, εξερευνώντας διαφορετικές τεχνικές, όπως η ποδιά του παραμυθιού, η χρήση κούκλας και μάσκας μαζί με απλά και καθημερινά αντικείμενα, τα αναδυόμενα βιβλία και τα γλωσσικά παιχνίδια που μεταμορφώνουν ένα απλό μάθημα σε μια αξέχαστη εμπειρία γλωσσικής μάθησης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη συναισθηματική εμπλοκή με τις ιστορίες και τους κεντρικούς τους ήρωες και στη δημιουργία ενός χαρούμενου και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, όπου κάθε παιδί θα νιώθει ασφαλές να μιλήσει, να φανταστεί και να δημιουργήσει. Με το τέλος του εργαστηρίου οι συμμετέχοντες θα έχουν αποκτήσει πρακτικές δεξιότητες που αφορούν την επιλογή κατάλληλων παιδικών βιβλίων καθώς και μια ποικιλία δραστηριοτήτων που μπορούν να προσαρμόσουν και να χρησιμοποιήσουν άμεσα στις τάξεις τους για να τις μετατρέψουν σε χώρους αφήγησης, φαντασίας και ουσιαστικής γλωσσικής ανάπτυξης. Το εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς ανεξαρτήτως εμπειρίας, έχει διαδραστικό χαρακτήρα και δίνει έμφαση στη συνεργασία, τον αναστοχασμό και την ανταλλαγή εμπειριών.

[15]

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 3 (στο πλαίσιο της βιβλιοπαρουσίασης) | “A trip to Europe” στην πράξη: Συνεργασία εκπαιδευτικών, προκλήσεις, προσαρμογές και η «φωνή των παιδιών» στην τάξη του νηπιαγωγείου

Βασιλική Μπιστινά, Μαρία Δαβή & Λύδια Μίτιτς, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Το εργαστήριο παρουσιάζει την εφαρμογή του εκπαιδευτικού σεναρίου «A Trip to Europe» από το βιβλίο Συνεργασία εκπαιδευτικών στην πράξη: Παραδείγματα δημιουργικής ενσωμάτωσης της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (Αλεξίου & Πεντέρη, 2025) σε μία τάξη νηπιαγωγείου, αναδεικνύοντας τον ρόλο της συνεργατικής διδασκαλίας μεταξύ νηπιαγωγού και εκπαιδευτικού της αγγλικής γλώσσας. Το σενάριο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της διαθεματικής, βιωματικής μάθησης, με δραστηριότητες που έχουν ξεκάθαρο νόημα και σκοπό για τα παιδιά. Οι εισηγήτριες θα παρουσιάσουν την αιτιολόγηση της επιλογής του συγκεκριμένου σεναρίου και τη σύνδεσή του με το πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου. Θα περιγράψουν τα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης του σεναρίου, δίνοντας έμφαση στα διαφορετικά επίπεδα συνεργασίας μεταξύ των δύο εκπαιδευτικών σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, από τον αρχικό σχεδιασμό και την εφαρμογή στην τάξη έως τον αναστοχασμό και την αξιολόγηση. Μέσα από το πλούσιο φωτογραφικό υλικό από την υλοποίηση στην τάξη, οι συμμετέχοντες θα αποκτήσουν μια σαφή εικόνα των πρακτικών πτυχών της υλοποίησης, των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν, των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν και του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά συμμετείχαν στη μαθησιακή εμπειρία. Παράλληλα, θα γίνει μία αποτίμηση της εφαρμογής του σεναρίου, με έμφαση σε όσα λειτούργησαν αποτελεσματικά, στις δυσκολίες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, καθώς και στις προσαρμογές που έγιναν με βάση τις ανάγκες και τη δυναμική της συγκεκριμένης τάξης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ανάδειξη και καταγραφή της «φωνής των παιδιών», μέσα από τις απόψεις τους σχετικά με τη μαθησιακή εμπειρία: τι πιστεύουν ότι έμαθαν ή κατάφεραν, τι τους άρεσε περισσότερο, πώς ένιωσαν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης και τι άλλο θα ήθελαν να μάθουν. Το εργαστήριο θα ολοκληρωθεί με διαδραστικές δραστηριότητες μέσα από τις οποίες οι συμμετέχοντες θα κληθούν να αναστοχαστούν πώς τα εκπαιδευτικά σενάρια του βιβλίου μπορούν να εμπνεύσουν τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και να υποστηρίξουν τη δημιουργική προσαρμογή τους σε διαφορετικά σχολικά πλαίσια.

[16]

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η δημιουργική ενσωμάτωση της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο: συνεργατικά μοντέλα διδασκαλίας και παιδαγωγικές πρακτικές

Ιωάννης Καρράς, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα βιβλιοπαρουσίαση εστιάζει στο συλλογικό έργο «Συνεργασία Εκπαιδευτικών στην Πράξη: Παραδείγματα δημιουργικής ενσωμάτωσης της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο», το οποίο αναδεικνύει σύγχρονες εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση. Το βιβλίο παρουσιάζει το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της πρώιμης εκμάθησης ξένης γλώσσας, εστιάζοντας στα γλωσσικά, γνωστικά, κοινωνικο-πολιτισμικά και συναισθηματικά οφέλη που προκύπτουν από την επαφή των παιδιών με μια δεύτερη γλώσσα σε μικρή ηλικία. Παράλληλα, πρόκειται για ένα έργο που περιλαμβάνει εκπαιδευτικά σενάρια τα οποία δημιουργήθηκαν από κοινού από εκπαιδευτικούς αγγλικής γλώσσας και νηπιαγωγούς, αντνακλώντας τη συνεργασία στην πράξη μέσα στην τάξη του νηπιαγωγείου και αναδεικνύοντας τη σημασία της καταγραφής και διάχυσης παιδαγωγικών πρακτικών που προέρχονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο καινοτόμο συνεργατικό μοντέλο διδασκαλίας μεταξύ νηπιαγωγών και εκπαιδευτικών αγγλικής γλώσσας, καθώς και στη διαθεματική προσέγγιση της μάθησης μέσα από εκπαιδευτικά σενάρια που αξιοποιούν αρχές της μεθοδολογίας CLIL. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα δραστηριοτήτων και θεματικών ενοτήτων, το έργο αναδεικνύει τρόπους με τους οποίους η αγγλική γλώσσα μπορεί να ενσωματωθεί δημιουργικά στο καθημερινό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, υποστηρίζοντας την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και καλλιεργώντας δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και διαπολιτισμικής επίγνωσης. Η παρουσίαση θα αναδείξει τη συμβολή του βιβλίου στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών της προσχολικής εκπαίδευσης, καθώς και τη σημασία της συνεργασίας και της παιδοκεντρικής προσέγγισης στη δημιουργία ουσιαστικών μαθησιακών εμπειριών για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Σχεδιασμός εκπαιδευτικού τουρισμού και συνεργασία εκπαιδευτικών στην πράξη: Συνδέοντας τη θεωρία με τη βιωματική μάθηση

Γεωργία Υφαντίδου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Το βιβλίο Συνεργασία εκπαιδευτικών στην πράξη αναδεικνύει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ως βασικού παράγοντα για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την ενίσχυση της καινοτομίας και την ανάπτυξη ουσιαστικών μαθησιακών εμπειριών. Η συνεργασία αποτελεί θεμέλιο για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση διεπιστημονικών και βιωματικών εκπαιδευτικών δράσεων, όπως τα προγράμματα

[17]

εκπαιδευτικού τουρισμού και αναψυχής. Ο εκπαιδευτικός τουρισμός αποτελεί μια μορφή βιωματικής μάθησης που συνδυάζει το ταξίδι με τη γνώση, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών, καθώς και στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Μέσω της συμμετοχής σε εκπαιδευτικές επισκέψεις, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες και προγράμματα αναψυχής, οι μαθητές και οι φοιτητές αποκτούν εμπειρίες που ενισχύουν τη γνώση, τη συνεργασία και την προσωπική ανάπτυξη. Η παρούσα παρουσίαση συνδέει τις αρχές της συνεργασίας των εκπαιδευτικών, όπως αναλύονται στο βιβλίο, με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων εκπαιδευτικού τουρισμού στο πλαίσιο του μαθήματος στο ΤΕΦΑΑ ΔΠΘ «Εκπαιδευτικός Τουρισμός και Αναψυχή». Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο της συνεργασίας στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, στη δημιουργία καινοτόμων μαθησιακών εμπειριών, στη διασύνδεση εκπαιδευτικών φορέων και τοπικών κοινοτήτων και στην ενίσχυση της βιωματικής μάθησης. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση προγραμμάτων εκπαιδευτικού τουρισμού, συμβάλλοντας στη δημιουργία ουσιαστικών, βιώσιμων και παιδαγωγικά αποτελεσματικών εμπειριών.

[18]

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 1 | ΕΑΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Εμπειρικές Προσεγγίσεις των Συμβούλων Εκπαίδευσης για την 'Εισαγωγή της Αγγλικής Γλώσσας στο Νηπιαγωγείο' στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη: Από τα Πρώιμα Ερευνητικά Ευρήματα στην Τρέχουσα Εκπαιδευτική Πραγματικότητα

Αναστασία Παναγιωτίδου, Ανδριανή Δρίβα, Σουλτάνα Τσιγγίδου, Δ/νση ΠΕ και ΔΕ ΑΜΘ

Η παρούσα εισήγηση συνοψίζει τα ευρήματα έρευνας των εισηγητριών(2022) σχετικά με την εισαγωγή της Αγγλικής γλώσσας στα Νηπιαγωγεία της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η μελέτη, στην οποία συμμετείχαν 318 εκπαιδευτικοί (ΠΕ60 και ΠΕ06), κατέδειξε ότι η πρώιμη γλωσσική παρέμβαση αξιολογείται θετικά, ενισχύοντας τα μαθησιακά κίνητρα και την πολυγλωσσική συνείδηση των νηπίων. Παρά την υψηλή αποδοχή της συνεργασίας μεταξύ των δύο ειδικοτήτων, η ανάλυση ανέδειξε ελλείψεις στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ως προς τις συνεργατικές πρακτικές, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για βιωματική επιμόρφωση και καλλιέργεια μιας συστηματικής κουλτούρας συνδιδασκαλίας. Στην συνέχεια έγιναν ενέργειες των Συμβούλων, με βάση τις ελλείψεις και δυσκολίες που εντοπίστηκαν και καλές πρακτικές. Έκτοτε, παρατηρείται ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δύο ειδικοτήτων, με σαφή βελτίωση των πρακτικών συνδιδασκαλίας. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν συνεργασίες μεταξύ των Συμβούλων συν-σχεδιασμού δραστηριοτήτων, που εστιάζουν στη διαφοροποιημένη διδασκαλία και την παιγνιώδη μάθηση. Επιπλέον, σε κάποια περίπτωση, αναπτύχθηκε, πιλοτικά, ψηφιακό δίκτυο ανταλλαγής καλών πρακτικών, προκειμένου να διευκολυνθεί η ροή εκπαιδευτικού υλικού και την επίλυση καθημερινών προκλήσεων στην τάξη. Η παροχή mentoring και η προώθηση οδηγιών και λύσεων, ως απάντηση σε αιτήματα των σχολικών μονάδων, βοήθησαν στην υπέρβαση των αρχικών οργανωτικών δυσκολιών. Οι δράσεις αυτές γεφύρωσαν το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης, ενδυναμώνοντας τους εκπαιδευτικούς και διασφαλίζοντας ένα πιο συνεκτικό και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό περιβάλλον για τα νήπια. Η συνεχιζόμενη υποστήριξη και η επένδυση στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών παραμένουν κεντρικοί πυλώνες για την ποιοτική εξέλιξη του προγράμματος. Ωστόσο, παρά τη θετική πορεία, η βέλτιστη εφαρμογή του προγράμματος προσκρούει σε σημαντικές δομικές προκλήσεις. Πρωτίστως, η απουσία θεσμικά προαπαιτούμενης επιμόρφωσης στις συνεργατικές πρακτικές αφήνει ακάλυπτους αρκετούς εκπαιδευτικούς. Παράλληλα, το υποστηρικτικό έργο των Συμβούλων δυσχεραίνεται από τις αχανείς περιοχές ευθύνης, τον αυξημένο φόρτο και την έλλειψη κτιριακών υποδομών ικανών να φιλοξενήσουν μαζικές διαζώσης επιμορφώσεις. Τέλος, η χωροταξική κατανομή των σχολείων επιβαρύνει τους εκπαιδευτικούς Αγγλικής με μεγάλες μετακινήσεις, γεγονός που συνεπάγεται δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση, απώλεια πολύτιμου χρόνου και σωματική κόπωση, παράγοντες που αναπόφευκτα επηρεάζουν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: πρώιμη εκμάθηση ξένης γλώσσας, Νηπιαγωγείο, συνεργατική διδασκαλία, πρόγραμμα ΕΑΝ, πολυγλωσσική εκπαίδευση

[19]

«Sending Our Hugs Around the World»: Μια επιμορφωτική δράση συνεργασίας Νηπιαγωγών και Εκπαιδευτικών Αγγλικής στο πλαίσιο του EAN

Γαλήνη Δεμιρτζόγλου, Σοφία Χατζηγεωργιάδου, Αγορίτσα Παπαχατζή & Αδάμος Αναστασίου, Δ/νση ΠΕ Αν. Θεσσαλονίκης

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει μια εκπαιδευτική δράση που υλοποιήθηκε σε Νηπιαγωγεία της ΔΠΕ Ανατολικής Θεσσαλονίκης, με τίτλο «Sending Our Hugs Around the World!». Ξεκινώντας από μία επιμορφωτική συνάντηση με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Νηπιαγωγών και Εκπαιδευτικών Αγγλικής Γλώσσας, προτάθηκε μία συνεργατική δράση με σκοπό την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο μέσα από τη δημιουργία αυθεντικών πλαισίων επικοινωνίας για τη χρήση της αγγλικής γλώσσας. Αξιοποιούνταν βασικές αρχές της προσέγγισης CLIL, όπου η γλώσσα λειτουργεί ως μέσο μάθησης, επικοινωνίας και νοηματοδότησης της εκπαιδευτικής εμπειρίας (Alexiou, 2020· Coyle et al., 2010). Επιδιώχθηκε η ενίσχυση της ενσυναίσθησης, η έκφραση συναισθημάτων και η συνεργασία μεταξύ Νηπιαγωγών και εκπαιδευτικών Αγγλικής Γλώσσας, στοιχεία που συνδέονται με τη φιλοσοφία του προγράμματος EAN στο Νηπιαγωγείο και τη δημιουργία πολυγλωσσικών μαθησιακών περιβαλλόντων (Alexiou et al., 2021). Αφορμή αποτέλεσε η Παγκόσμια Ημέρα Αγκαλιάς (21 Ιανουαρίου) και συνδέθηκε με τους ΣΒΕ: 3, 4, 10, 16 και 17. Η μεθοδολογία της παρέμβασης στηρίχθηκε στη βιωματική μάθηση, τη συνεργατική προσέγγιση και τη διαθεματικότητα. Το πλαίσιο εφαρμογής αντανάκλασε την ολιστική προσέγγιση της μάθησης μέσω δημιουργικών δραστηριοτήτων με διαθεματικό χαρακτήρα, όπως συζητήσεις, δημιουργία καλλιτεχνικών έργων (αφίσες, κάρτες, μικρά βιβλία ή βίντεο) με χρήση βασικού δίγλωσσου λεξιλογίου (hug, love, friendship, kindness, respect), ψυχοκινητικές δράσεις, ενώ στηρίχθηκε στην αρμονική συνεργασία των Νηπιαγωγών και των εκπαιδευτικών Αγγλικής Γλώσσας προς έναν κοινό σκοπό. Ως εργαλεία αξιοποιήθηκε υλικό σεναρίων του EAN ("How are you feeling today?", "The world around me"), έντυπα και ψηφιακά μέσα δημιουργίας, συνεργατικές ψηφιακές πλατφόρμες, αλλά και οι ιστοσελίδες των νηπιαγωγείων για τη διάχυση των αποτελεσμάτων. Ως επέκταση δημιουργήθηκε μία «Συμμαχία Νηπιαγωγείων» στο πλαίσιο της Δράσης CodeWeek ενδυναμώνοντας την έννοια της κοινότητας μάθησης πρακτικής (Muijs et al, 2010) εντός, αλλά και μεταξύ των σχολικών μονάδων. Η δράση αξιολογήθηκε μέσω ερωτηματολογίου, όπου αποτυπώθηκε η επίδρασή της στη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και στην παιδαγωγική οργάνωση των σχολικών μονάδων.

Λέξεις κλειδιά: συναισθηματική αγωγή, ημέρα αγκαλιάς, συνεργασία

Developing a CLIL protocol for collaborative preschool education

Βασιλική Μπίστινα & Λύδια Μίτιτς, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

The introduction of English as a foreign language (EFL) in Greek preschool education has created new opportunities for interdisciplinary learning (Αλεξίου, 2023) but has also highlighted the need for close and effective collaboration between preschool and EFL teachers. Both educators are expected to work as equal partners within the framework of the preschool curriculum (Alexiou, Penderi & Serafeim, 2021); however, there is limited practical

[20]

guidance on how such collaboration can be structured in everyday classroom practice. This gap highlights the need for tools that can support co-planning, co-teaching and reflective practices between educators. The present paper proposes a structured protocol designed to support the implementation of CLIL (Content and Language Integrated Learning) in preschool education through cooperation between preschool and EFL teachers. The protocol was developed based on the principles of CLIL and the 4 Cs Framework - Content, Communication, Cognition and Culture - (Coyle, 2007) as well as the socio-pedagogical orientation of the Greek preschool curriculum (Πεντέρη κ.συν., 2022). The protocol proposes clearly defined roles and responsibilities for both educators and outlines a structured sequence of collaborative phases, including joint curriculum alignment, lesson planning, lesson implementation, observation, and reflection. Practical tools such as CLIL lesson planning templates, collaboration meeting logs, and observation diaries were also developed to facilitate effective collaboration. The protocol is intended for use in preschool settings where educators jointly design and implement CLIL-based activities. By offering a structured framework for collaboration, this proposal aims to support interdisciplinary teaching practices and enhance meaningful integration of EFL within preschool education.

Keywords: CLIL, collaboration, preschool, EFL

Συνεργασία εκπαιδευτικών ΠΕ60 και ΠΕ06 στην εφαρμογή της EAN: Μια ποιοτική μελέτη σε μονοθέσια νηπιαγωγεία του Ν. Σερρών

Ροδέα Κατσάπη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η εισαγωγή της Αγγλικής Γλώσσας στο νηπιαγωγείο διαμορφώνει νέες παιδαγωγικές και οργανωτικές συνθήκες, επαναπροσδιορίζοντας τους ρόλους των εκπαιδευτικών ΠΕ60 και ΠΕ06. Ιδιαίτερα στα μονοθέσια νηπιαγωγεία, όπου οι διοικητικές και διδακτικές ευθύνες συχνά συμπίπτουν, η συνεργασία μεταξύ των δύο ειδικοτήτων αναδεικνύεται ως κρίσιμο αλλά σύνθετο ζήτημα. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα έρευνα, που υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2024–2025, έχει ως σκοπό τη διερεύνηση της μορφής, του βαθμού και των ορίων της συνεργασίας μεταξύ ΠΕ60 και ΠΕ06 σε πέντε μονοθέσια νηπιαγωγεία του Ν. Σερρών. Ειδικότερα, επεδίωξε να αποτυπώσει τα χαρακτηριστικά της παιδαγωγικής σύμπραξης, να εξετάσει τη διαπραγμάτευση των επαγγελματικών ρόλων και να αναδείξει τους παράγοντες που διευκολύνουν ή παρεμποδίζουν τη συνεργασία. Στην έρευνα συμμετείχαν δέκα εκπαιδευτικοί (πέντε ΠΕ60 και πέντε ΠΕ06), όλες γυναίκες, ηλικίας 30–47 ετών. Οι ΠΕ60 υπηρετούσαν στο πρωινό τμήμα, ενώ οι τρεις κατείχαν παράλληλα θέση προϊσταμένης. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και αναλύθηκαν με θεματική ανάλυση. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν θετικό διαπροσωπικό κλίμα και διάθεση συνεργασίας. Ωστόσο, η συνεργασία παραμένει περιορισμένη σε επίπεδο παιδαγωγικής συνδιδασκαλίας, καθώς μόνο σε μία περίπτωση καταγράφηκε συστηματική σύμπραξη. Στην πλειονότητα των νηπιαγωγείων οι ΠΕ60, λόγω διοικητικών και οργανωτικών υποχρεώσεων, δεν συμμετέχουν ενεργά κατά τη διδασκαλία των Αγγλικών, με αποτέλεσμα οι ΠΕ06 να λειτουργούν αυτόνομα. Επιπλέον, αναδείχθηκαν εμπόδια όπως η έλλειψη υλικού, η απώλεια διδακτικού χρόνου, η περιορισμένη εμπειρία ορισμένων ΠΕ06 στο προσχολικό περιβάλλον και η μη έγκαιρη τοποθέτησή τους στις σχολικές μονάδες. Η συζήτηση των

[21]

ευρημάτων υποδεικνύει ότι, παρά το θετικό κλίμα, η συνεργασία συγκροτείται κυρίως σε οργανωτικό επίπεδο και λιγότερο ως συνδιδασκτική πρακτική, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη θεσμικής υποστήριξης και επιμορφωτικής ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών.

Λέξεις-κλειδιά: Συνεργασία εκπαιδευτικών, ΠΕ60, ΠΕ06, ΕΑΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2 | ΑΓΓΛΙΚΑ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Εκμάθηση Αγγλικού Λεξιλογίου στο Νηπιαγωγείο μέσω της Μουσικής: Μια Εμπειρική Μελέτη Περίπτωσης στο Πλαίσιο του ΕΑΝ σε Ιδιωτικό Νηπιαγωγείο της Ρόδου

Μαρία Αργυρίου, Αντιγόνη Γκιουλέτσα, Ιωάννα Νίτη, Rosa Sebastian Arvaniti, Χριστίνα Ανθή Ξίπα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρουσίαση αφορά εμπειρική μελέτη περίπτωσης σχετικά με τη χρήση της μουσικής ως παιδαγωγικού εργαλείου για την ανάπτυξη του αγγλικού λεξιλογίου στην προσχολική εκπαίδευση, στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΑΝ. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ιδιωτικό νηπιαγωγείο στη Ρόδο, με δείγμα 17 παιδιών προσχολικής ηλικίας που φοιτούσαν σε νηπιακό τμήμα. Εδραιωμένη στη μεθοδολογία της έρευνας δράσης και αντλώντας από σύγχρονες προσεγγίσεις σχετικά με τον ρυθμό, τη μουσική εμπλοκή και την πρώιμη γλωσσική ανάπτυξη, η μελέτη διερευνά πώς τα τραγούδια με κίνηση, η ρυθμική επανάληψη και οι μουσικοκινητικές δραστηριότητες μπορούν να υποστηρίξουν τη μάθηση λεξιλογίου σε ένα παιγνιώδες και αναπτυξιακά κατάλληλο μαθησιακό περιβάλλον. Η εργασία προσεγγίζει τη μουσική όχι ως συμπληρωματική δραστηριότητα, αλλά ως μεσολαβητικό παιδαγωγικό μέσο που ενισχύει την κατάκτηση λεξιλογίου, τη φωνολογική ευαισθησία, τη συμμετοχική έκφραση και την ενεργό εμπλοκή των παιδιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα ενσώματα και επαναληπτικά χαρακτηριστικά των τραγουδιών με κίνηση, τα οποία φαίνεται να ενισχύουν το κίνητρο, τη μνήμη και την ανταπόκριση των παιδιών κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων στην αγγλική γλώσσα. Παράλληλα, η μελέτη εξετάζει σε ποιο βαθμό οι μουσικές πρακτικές με επίκεντρο τον ρυθμό μπορούν να λειτουργήσουν ως μέσο υλοποίησης βασικών αρχών του προγράμματος ΕΑΝ, όπως η παιγνιώδης μάθηση, η πολυτροπικότητα και η συνεργασία στο πλαίσιο του νηπιαγωγείου. Αντλώντας δεδομένα από ένα αυθεντικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, η εργασία συμβάλλει στον σύγχρονο επιστημονικό διάλογο για τη σχέση μουσικής και γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση και προσφέρει πρακτικά τεκμηριωμένες προτάσεις για την αξιοποίηση της μουσικής στη διδασκαλία ξένης γλώσσας σε μικρές ηλικίες. Η μελέτη εντάσσεται στον θεματικό άξονα που αφορά τις δημιουργικές δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα, καθώς παρέχει εμπειρικά δεδομένα για το πώς οι μουσικοπαιδαγωγικές πρακτικές υποστηρίζουν την κατάκτηση λεξιλογίου, την ενεργό συμμετοχή και την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Λέξεις-κλειδιά: μουσικοπαιδαγωγική προσέγγιση; αγγλικό λεξιλόγιο; προσχολική εκπαίδευση; πρόγραμμα ΕΑΝ; τραγούδια με κίνηση; ρυθμός.

[22]

Όταν η Μουσική Γίνεται «Γλώσσα»: Πολυγλωσσική Επίγνωση και Διαπολιτισμική Μάθηση μέσω του EAN στο Νηπιαγωγείο

Μαρία Αργυρίου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ανακοίνωση εστιάζει στην παιδαγωγική σχέση μεταξύ της εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας, της πολυγλωσσικής επίγνωσης και του διαπολιτισμικού διαλόγου στην προσχολική εκπαίδευση, μέσα από το πλαίσιο του προγράμματος EAN. Βασιζόμενη στις αρχές της ολοκληρωμένης προσέγγισης μάθησης μουσικής και γλώσσας, η μελέτη υποστηρίζει ότι η αγγλική γλώσσα στο νηπιαγωγείο δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται απλώς ως γλώσσα-στόχος για πρώιμη εξοικείωση με το λεξιλόγιο, αλλά ως ένα επικοινωνιακό και πολιτισμικό μέσο, μέσω του οποίου τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τη γλωσσική ποικιλότητα, τα συμβολικά νοήματα και την έννοια της ετερότητας. Στο πλαίσιο αυτό, μουσικοπαιδαγωγικές δραστηριότητες, όπως τα τραγούδια, η ρυθμική εκφορά λόγου, η επανάληψη σε συνδυασμό με την κίνηση, μπορούν να υποστηρίξουν όχι μόνο τη μάθηση λεξιλογίου αλλά και την ανάπτυξη γλωσσικής επίγνωσης και διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ιδέα ότι οι πολιτισμικές διαστάσεις της γλώσσας καθίστανται προσβάσιμες στα μικρά παιδιά μέσω μουσικά διαμεσολαβημένων μαθησιακών εμπειριών. Το πρόγραμμα European Music Portfolio (<http://empportfolio.eu/emp/>) συνδέει ρητά τις μουσικές δραστηριότητες με το λεξιλόγιο, τη γλωσσική επίγνωση, τη διαπολιτισμική κατανόηση και το κίνητρο μάθησης, ενώ η έρευνα για τον ρυθμό και την πρώιμη γλωσσική ανάπτυξη αναδεικνύει τον ρόλο της ενσώματης και κοινωνικά αλληλεπιδραστικής μουσικής εμπλοκής στη συμμετοχή στην επικοινωνία. Υπό αυτή την οπτική, η μουσική λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ γλώσσας, πολιτισμού και συγκρότησης ταυτότητας, επιτρέποντας στα παιδιά να συμμετέχουν σε πρώιμες μορφές πολυγλωσσικής νοηματοδότησης και να αναπτύσσουν θετικές στάσεις απέναντι στη μάθηση γλωσσών. Η εργασία τοποθετεί την πρωτοβουλία EAN ως ένα μετασχηματιστικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, μέσω του οποίου η μουσική μπορεί να συμβάλει στον επαναπροσδιορισμό του νηπιαγωγείου ως πολυγλωσσικής και διαπολιτισμικής κοινότητας μάθησης. Η εργασία εντάσσεται στον θεματικό άξονα που αφορά τον διδακτικό σχεδιασμό και την εφαρμογή του EAN, καθώς αναδεικνύει και τεκμηριώνει τον τρόπο με τον οποίο πολυτροπικές, μουσικοπαιδαγωγικές πρακτικές υλοποιούν τις βασικές αρχές του πλαισίου στην προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: πολυγλωσσική επίγνωση; διαπολιτισμικός διάλογος; μουσική παιδαγωγική; αγγλική στο νηπιαγωγείο; πρόγραμμα EAN; γλωσσική επίγνωση; προσχολική εκπαίδευση

Η ανάπτυξη γωνιάς πολιτισμών ως χώρος διαπολιτισμικής συνάντησης και συνεργασίας, αξιοποιώντας την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο

Ειρήνη Παπαναστασάτου & Ελισάβετ Ταχτσίδου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης - Δ/ση ΠΕ Κεφαλληνίας

Ο χώρος της τάξης του νηπιαγωγείου παραδοσιακά οργανώνεται σε γωνιές, «ενότητες χώρου» με βάση το νέο Πρόγραμμα Σπουδών, με βάση κριτήρια που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία της υλικής υποδομής, τον θεματικό προσανατολισμό του περιεχομένου και της ταυτότητας των υλικών και το είδος της δράσης των παιδιών. Η κάθε γωνιά συνήθως

[23]

φιλοξενεί έναν συγκεκριμένο αριθμό παιδιών και διέπεται από κανόνες που συμφωνούνται μεταξύ των παιδιών και των εκπαιδευτικών, ενώ η ονομασία της γωνιάς και διάφορες καρτέλες αναφοράς πλαισιώνουν τον χώρο λειτουργίας της. Στο πλαίσιο της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο και με βάση τις προτάσεις του EAN, οι δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα συνιστούν ένα λειτουργικό κομμάτι του προγράμματος και ενσωματώνονται στη ροή των μαθησιακών πλαισίων στο νηπιαγωγείο. Μάλιστα τα αγγλικά λειτουργούν ως γλώσσα γέφυρα που υποστηρίζει την πολύγλωσση επικοινωνία, διευκολύνει τη διαπολιτισμική συνάντηση και ενδυναμώνει τη συνεργατική κουλτούρα στη μαθησιακή κοινότητα του νηπιαγωγείου. Η παρούσα εργασία περιγράφει τις διαδικασίες διαμόρφωσης της γωνιάς πολιτισμών, η οποία προτείνεται στο επιμορφωτικό υλικό του EAN, η οποία εκκινεί ως ανάγκη μέσα από τις δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα και ενισχύει τις μαθησιακές εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών σε ό,τι αφορά ζητήματα πολιτισμού, τέχνης, γλωσσών και συνηθειών. Περιγράφεται η επικοινωνιακή συνθήκη που αξιοποιήθηκε, ο τρόπος που οργανώθηκε η γωνιά, η σχέση της με το υπόλοιπο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου και η ανταπόκριση των παιδιών και των οικογενειών. Διατυπώνονται προβληματισμοί και προτάσεις για το πώς ο χώρος του νηπιαγωγείου μπορεί να υποστηρίξει την ενταξιακή προοπτική και κοινωνικοπαιδαγωγική αποστολή του νηπιαγωγείου και η συμβολή της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας.

Λέξεις κλειδιά: γωνιά πολιτισμών, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, οργάνωση χώρου, διαπολιτισμική επικοινωνία, συνεργασία

Το θέατρο σκιών ως διδακτική παρέμβαση στο νηπιαγωγείο: Από την αφήγηση στη δραματοποίηση

Βάγια Παπαδοπούλου

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει μια διδακτική παρέμβαση που στηρίχθηκε στο θέατρο σκιών. Το θέατρο σκιών χρησιμοποιήθηκε ως παιδαγωγικό εργαλείο και όχημα για την ανάπτυξη της γλωσσικής έκφρασης και προαγωγή της ενεργητικής μάθησης των νηπίων. Το σκεπτικό της παρέμβασης εδράζεται στην σπουδαιότητα της δραματοποίησης και την ένταξη των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της γλωσσικής ανάπτυξης καθώς και στην αξιοποίηση του παραμυθιού ως παιδαγωγικού μέσου. Στο πλαίσιο αυτό, επιλέχθηκε το γνωστό παραμύθι "Η Κοκκίνοσκουφίτσα" το οποίο προσαρμόστηκε γλωσσικά, παρουσιάστηκε στην τάξη και έπειτα δραματοποιήθηκε από τους μαθητές. Ως προς το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο στηρίχθηκε η παρέμβαση, η παιδαγωγική προσέγγιση που υιοθετήθηκε είναι η Επικοινωνιακή Προσέγγιση (Communicative Language Teaching) κατά την οποία η μάθηση προκύπτει από την αυθεντική χρήση της γλώσσας. Η Βιωματική Μάθηση και η Συνεργατική Μάθηση αφορούν τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε: η πρώτη καθώς δίνεται έμφαση στη γλωσσική ανάπτυξη μέσω της προσωπικής εμπλοκής των νηπίων και η δεύτερη καθώς η γνώση δομείται από κοινού μέσω της αλληλεπίδρασης ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται και οι κοινωνικές δεξιότητες. Η μέθοδος που επιλέχθηκε ήταν το Project-Based Learning καθώς οι μαθητές/τριες εμπλέκονται σε αυθεντικές, σύνθετες εργασίες με διακριτά στάδια που απαιτούν τη χρήση της γλώσσας για τη δημιουργία του τελικού προϊόντος. Τέλος, η τεχνική που εισήχθη ήταν το παιχνίδι ρόλων (Role-play) μεγιστοποιώντας τον βαθμό

[24]

εμπλοκής και γλωσσικής έκφρασης. Τα διακριτά στάδια στα οποία δομήθηκε η παρέμβαση περιελάμβαναν την ανάγνωση του παραμυθιού σε απλοποιημένη μορφή, τις δραστηριότητες δημιουργικής κατασκευής, κατά τις οποίες τα παιδιά δημιούργησαν τις φιγούρες των ηρώων. Ακολούθως με τη χρήση χαρτόκουτου και ριζόχαρτου κατασκεύασαν το αυτοσχέδιο πανί και τέλος η παρέμβαση ολοκληρώθηκε με τη δραματοποίηση του παραμυθιού από τα ίδια τα παιδιά. Η αξιολόγηση ήταν διαμορφωτική και έλαβε χώρα καθ' όλη τη διάρκεια της παρέμβασης. Αξιοποιήθηκε η συστηματική παρατήρηση των παιδιών, η καταγραφή του βαθμού συνεργασίας τους καθώς και συζήτηση/ ανατροφοδότηση με το πέρας της παρέμβασης. Τα οφέλη ήταν πολλαπλά καθώς παρατηρήθηκε η καλλιέργεια και η ενίσχυση της φαντασίας, η αύξηση του βαθμού συνεργασίας και η ενδυνάμωση της ομάδας. Επίσης μέσω της κατασκευής τα νήπια εξάσκησαν τη λεπτή κινητικότητα, τόνωσαν τη δημιουργικότητα και την αυτενέργεια και φυσικά ενισχύθηκε η γλωσσική έκφραση και ανάπτυξη. Συμπερασματικά το θέατρο σκιών μπορεί να καταστεί ένα πολύ αποτελεσματικό και ευχάριστο παιδαγωγικό εργαλείο στο πλαίσιο του νηπιαγωγείου καθώς συνδυάζει τη λογοτεχνία, το θεατρικό παιχνίδι και τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες συμβάλλοντας στη βιωματική και σφαιρική προσέγγιση της μάθησης.

Λέξεις-κλειδιά: θέατρο σκιών, γλωσσική έκφραση, δημιουργικότητα, συνεργασία

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 3 | ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΑΙ ΟΛΟΠΛΕΥΡΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

"Διαβατήρια και φύγαμε!": Ένας Όμιλος Αγγλικής Γλώσσας ως όχημα Δημιουργικότητας και Καινοτομίας σε Πειραματικό Νηπιαγωγείο

Μαρία Κουτσογιάννη, Δ/νση ΠΕ Ροδόπης

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει μια εκπαιδευτική παρέμβαση που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο Ομίλου Αγγλικής Γλώσσας στο 15ο Πειραματικό Νηπιαγωγείο Κομοτηνής, με τίτλο «Διαβατήρια και Φύγαμε!». Η δράση σχεδιάστηκε με στόχο την ενίσχυση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και την ανάπτυξη επικοινωνιακών και διαπολιτισμικών δεξιοτήτων των παιδιών. Συμμετείχαν δώδεκα μαθητές (8 προνήπια και 4 νήπια), τα οποία έλαβαν μέρος σε εβδομαδιαίες συναντήσεις διάρκειας δύο ωρών, για χρονικό διάστημα οκτώ μηνών. Η μεθοδολογία της παρέμβασης στηρίχθηκε σε βιωματικές και παιγνιώδεις προσεγγίσεις μάθησης, αξιοποιώντας δραστηριότητες όπως παιχνίδια ρόλων, διερεύνηση πολιτισμικών στοιχείων διαφορετικών χωρών, χρήση οπτικοακουστικού υλικού και οργανωμένες δραστηριότητες ανακάλυψης. Οι πρακτικές αυτές ενίσχυσαν τη μαθησιακή εμπλοκή των παιδιών και προήγαγαν τη συνεργατική και εμπειρική μάθηση. Το πλαίσιο εφαρμογής επικεντρώθηκε στη γνωριμία των παιδιών με στοιχεία διαφορετικών χωρών και πολιτισμών, αξιοποιώντας την αγγλική γλώσσα ως εργαλείο επικοινωνίας. Για την αξιολόγηση της παρέμβασης χρησιμοποιήθηκαν φύλλα αξιολόγησης, συστηματική παρατήρηση της συμμετοχής και δραστηριότητες ανατροφοδότησης. Τα ευρήματα ανέδειξαν σημαντική πρόοδο στην κατανόηση και χρήση βασικού αγγλικού λεξιλογίου, καθώς και στην ανάπτυξη θετικής στάσης απέναντι στη γλωσσική μάθηση. Παράλληλα, τα παιδιά καλλιέργησαν δεξιότητες συνεργασίας, αποδοχής της διαφορετικότητας και αντίληψης του εαυτού τους ως μέλη μιας ευρύτερης παγκόσμιας κοινότητας. Συμπερασματικά, η εν λόγω παρέμβαση κατέδειξε ότι η αξιοποίηση καινοτόμων, παιγνιωδών

[25]

και διαθεματικών προσεγγίσεων στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και στη διαμόρφωση ενεργών και συνειδητοποιημένων πολιτών.

Λέξεις κλειδιά: αγγλική γλώσσα, νηπιαγωγείο, όμιλος δημιουργικότητας και καινοτομίας, διαπολιτισμική εκπαίδευση, βιωματική μάθηση.

Τα γενέθλια της πολύ πεινασμένης κάμπιας: Εναρμονίζοντας τις δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα με το υπόλοιπο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου

Δέσποινα Σαμουρκασίδου & Ειρήνη Λεοντίδου, Δ/νση ΠΕ Ροδόπης

Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτέλεσε μια σημαντική μεταρρύθμιση στην προσχολική εκπαίδευση που βασίστηκε στη συνεργασία των εκπαιδευτικών των δύο ειδικοτήτων, νηπιαγωγών και καθηγητών αγγλικής, με σκοπό να εναρμονιστούν οι δημιουργικές δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα με το υπόλοιπο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου εμπλέκοντας τα παιδιά σε μαθησιακές εμπειρίες με νόημα και συνέχεια. Η παρούσα εργασία περιγράφει την ανάπτυξη ενός Σχεδίου Εργασίας (Project) σε ένα τμήμα με δεκαεφτά (17) παιδιά, από τα οποία τα τέσσερα (4) είχαν τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα. Η ιδέα ξεκίνησε από τα ίδια τα παιδιά στις δραστηριότητες της αγγλικής γλώσσας και πιο συγκεκριμένα κατά την ανάγνωση ενός βιβλίου παιδικής λογοτεχνίας στα αγγλικά που υπήρχε στη βιβλιοθήκη του νηπιαγωγείου και η εκπαιδευτικός αγγλικής αξιοποίησε στη διδασκαλία. Καθώς τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με την ιστορία της πεινασμένης κάμπιας, και μετά από μια ερώτηση-προτροπή της νηπιαγωγού, πρότειναν να οργανώσουν τα γενέθλια της κάμπιας. Η ιδέα των παιδιών αξιοποιήθηκε στο υπόλοιπο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου και ακολουθήθηκαν όλα τα στάδια της διερεύνησης με βάση τη μέθοδο του Σχεδίου Εργασίας, ενώ ταυτόχρονα συντονίστηκε με τις δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα που αποτέλεσαν λειτουργικό μέρος της διερεύνησης. Η εργασία παρουσιάζει τα στάδια εφαρμογής του Σχεδίου Εργασίας, τον συντονισμό με τις δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα εστιάζοντας στις πρακτικές συνεργασίες μεταξύ των εκπαιδευτικών και με τους γονείς. Αξιοποιούνται τεκμήρια από τις δράσεις με τα παιδιά και αναφορές των εκπαιδευτικών από τα ημερολόγια αναστοχασμού που χρησιμοποίησαν. Η εργασία μπορεί να θεωρηθεί μια μελέτη περίπτωσης που αξιοποιεί την ερμηνευτική μεθοδολογία, η οποία παρά τον υποκειμενικό χαρακτήρα της ανάλυσης παρέχει σημαντικές πληροφορίες για την προσωπική και επαγγελματική εμπειρία από την εφαρμογή του EAN στην πράξη.

Λέξεις κλειδιά: σχέδιο εργασίας, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, συνεργασία εκπαιδευτικών, γονική εμπλοκή, αλλόγλωσσοι γονείς

Διερεύνηση του βαθμού ευαισθητοποίησης των καθηγητών Αγγλικής γλώσσας σχετικά με την αναγνώριση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην εκμάθηση της Αγγλικής γλώσσας: διαδικτυακή έρευνα

Φανή Βαλσαμίδου, Πανεπιστήμιο Σόφιας

Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στη διερεύνηση του βαθμού ευαισθητοποίησης των καθηγητών Αγγλικής γλώσσας σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές κατά

[26]

την εκμάθηση της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας. Για την υλοποίηση της έρευνας σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο 20 ερωτήσεων κλειστού τύπου, το οποίο κοινοποιήθηκε στα διάφορα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με τις ερωτήσεις να προκύπτουν από πολύχρονη εμπειρική συλλογή δεδομένων στο πλαίσιο αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν σε χρονικό εύρος δέκα ετών. Το δείγμα αποτέλεσαν 150 καθηγητές Αγγλικής γλώσσας, οι οποίοι συμμετείχαν εθελοντικά. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν αυτοματοποιημένα και αναλύθηκαν με σκοπό την εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων σχετικά με το επίπεδο ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι, παρά την έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης στην αξιολόγηση δυσκολιών λόγου και ομιλίας, οι εκπαιδευτικοί εμφανίζουν ικανοποιητικό επίπεδο αναγνώρισης σχετικών δυσκολιών, βασιζόμενοι κυρίως στην εμπειρία τους μέσα στη διδακτική πράξη. Τα ευρήματα της έρευνας συμβάλλουν στην κατανόηση του βαθμού ευαισθητοποίησης των καθηγητών Αγγλικής γλώσσας και αναδεικνύουν τον ρόλο της διδακτικής εμπειρίας στην αναγνώριση των μαθησιακών δυσκολιών. Ωστόσο, τα αποτελέσματα θα πρέπει να ερμηνευτούν υπό το πρίσμα ορισμένων περιορισμών, όπως η απουσία σταθμισμένων εργαλείων αξιολόγησης των δεξιοτήτων της Αγγλικής γλώσσας προσαρμοσμένων σε ελληνόφωνους μαθητές.

Λέξεις κλειδιά: Αγγλική γλώσσα, καθηγητές, ευαισθητοποίηση, ερωτηματολόγιο, δυσκολίες, διαδικτυακή έρευνα

Learn-Act-Save: Ενσωμάτωση δεξιοτήτων ζωής και πρώτων βοηθειών στην προσχολική εκπαίδευση μέσω της προσέγγισης CLIL

Ιωάννα Μαρία Δεμηρτζίδου & Ανθούλα Νεραντζίδου

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει το σχέδιο δράσης «Learn-Act-Save: Μαθαίνω Αγγλικά, Μαθαίνω να Σώζω Ζωές», το οποίο υλοποιήθηκε στο 4ο Νηπιαγωγείο Ελευθερίου Κορδελιού Θεσσαλονίκης κατά το σχολικό έτος 2025-2026. Στόχος της παρέμβασης ήταν η καλλιέργεια δεξιοτήτων ζωής, κοινωνικής υπευθυνότητας και ενσυναίσθησης στην προσχολική ηλικία, μέσω της εισαγωγής βασικών αρχών πρώτων βοηθειών και καρδιοπνευμονικής αναζωογόνησης (ΚΑΡΠΑ), με την αγγλική γλώσσα να λειτουργεί ως εργαλείο νοηματοδότησης της μάθησης σε αυθεντικά μαθησιακά πλαίσια και να αναδεικνύεται ως μέσο επικοινωνίας και αποτελεσματικής αντίδρασης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Η δράση αποτέλεσε συνέχεια προηγούμενων παρεμβάσεων και εντάχθηκε σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης δεξιοτήτων ενεργού πολίτη. Η υλοποίηση πραγματοποιήθηκε ως μελέτη περίπτωσης, με βιωματικές και διαθεματικές προσεγγίσεις, αξιοποιώντας παιχνίδια ρόλων, τραγούδια και συμβολικές κατασκευές, καθώς και το παιδαγωγικό σύμβολο “Heartie”, που ενίσχυσε την εμπλοκή και τη συναισθηματική σύνδεση των παιδιών. Η αγγλική γλώσσα εντάχθηκε μέσω απλού λεξιλογίου και βασικών φράσεων πρώτων βοηθειών, ενώ η συμμετοχή των οικογενειών προωθήθηκε μέσα από τις «Αποστολές στο Σπίτι» (Home Missions), ενθαρρύνοντας τη διάχυση της μάθησης στο οικογενειακό περιβάλλον. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε με μικτή μεθοδολογική προσέγγιση (προ- και μετα-παρέμβαση), χρησιμοποιώντας ημιδομημένες συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια γονέων και ανάλυση παραγόμενου παιδαγωγικού υλικού. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ανάπτυξη λειτουργικής κατανόησης βασικών βημάτων πρώτων βοηθειών, όπως η αναγνώριση

[27]

καταστάσεων ανάγκης, η αναζήτηση βοήθειας και η περιγραφή απλών ενεργειών υποστήριξης, καθώς και εξοικείωση με αγγλικό λεξιλόγιο και ενίσχυση στάσεων συνεργασίας, με ενεργό συμμετοχή της οικογένειας. Συμπερασματικά, η ενσωμάτωση της αγγλικής γλώσσας σε ολιστικά σχέδια δράσης στην προσχολική εκπαίδευση ενίσχυσε τη νοηματοδότηση της μάθησης και τη σύνδεσή της με πραγματικές μαθησιακές καταστάσεις.

Λέξεις κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, αγγλική γλώσσα, δεξιότητες ζωής, ΚΑΡΠΑ, σχολείο-οικογένεια

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 4 | ΑΓΓΛΙΚΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ

Παιδαγωγική τεκμηρίωση και συνεργασία εκπαιδευτικών αγγλικής και νηπιαγωγών: Η τεχνική των ιστοριών μάθησης

Δέσποινα Σαμουρκασίδου, Ειρήνη Λεοντίδου, Ευθυμία Πεντέρη, Δ/νση ΠΕ Ροδότης-Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η Παιδαγωγική Τεκμηρίωση συνιστά μια παιδοκεντρική προσέγγιση για την αξιολόγηση στο νηπιαγωγείο, η οποία σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών και τον Οδηγό Νηπιαγωγού αποσκοπεί στο να αποτυπώσει την προσωπική μαθησιακή ταυτότητα του κάθε παιδιού, δημιουργώντας ορατότητα στον τρόπο που σκέφτεται, κατανοεί το περιβάλλον και επενεργεί σε αυτό μέσα από τις μαθησιακές εμπειρίες στο νηπιαγωγείο. Συνιστά αντικείμενο αναστοχασμού, διαπραγμάτευσης και διδακτικού σχεδιασμού, στο πλαίσιο της συμμετοχής και επικοινωνίας όλων όσων εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι ιστορίες μάθησης είναι μια προσφιλή τεχνική καταγραφής, που έχει τη μορφή αυτοτελούς επεισοδίου, και προκύπτει κατά την παρατήρηση της δράσης του παιδιού ή της ομάδας παιδιών. Η εργασία αναφέρεται στη συνεργασία της νηπιαγωγού και της εκπαιδευτικού αγγλικής κατά τις δημιουργικές δραστηριότητες στην αγγλική γλώσσα και την καταγραφή, ανάλυση και διαχείριση ιστοριών μάθησης στα πλαίσια ενός προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών για την Παιδαγωγική Τεκμηρίωση στο νηπιαγωγείο. Αξιοποιήθηκε υλικό από το πρόγραμμα επιμόρφωσης, όπως πρότυπο καταγραφής ιστορίας μάθησης και εφαρμόστηκε πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών. Στον αναστοχασμό για την ιστορία μάθησης συμμετείχαν οι γονείς αλλά και το ίδιο το παιδί κάθε φορά, αναδεικνύοντας τη δυναμική των ιστοριών μάθησης για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας αλλά και ενδυνάμωσης των παιδιών και ενίσχυσης των μεταγνωστικών ικανοτήτων τους. Παράλληλα, παρουσιάζονται προκλήσεις και προοπτικές στην αξιοποίηση της Παιδαγωγικής Τεκμηρίωσης στη συνεργασία των εκπαιδευτικών των δύο ειδικοτήτων και διατυπώνονται προτάσεις για την ενσωμάτωση των ιστοριών μάθησης ως σημαντικό εργαλείο στην αξιολόγηση για τη μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: παιδαγωγική τεκμηρίωση, ιστορίες μάθησης, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, συνεργασία εκπαιδευτικών, αξιολόγηση για τη μάθηση

[28]

Αγγλικά στο Νηπιαγωγείο: Κοινωνικοπαιδαγωγικές δράσεις καλλιέργειας πολυγλωσσικής επίγνωσης σε ένα συνεργατικό μαθησιακό περιβάλλον

Ειρήνη Παπαναστασάτου & Ευθυμία Πεντέρη, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η αξιοποίηση της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο συνιστά ένα δυναμικό εργαλείο μάθησης, που μπορεί να ενισχύσει την πολυγλωσσική επίγνωση και να συμβάλλει στην ανάπτυξη της διαπολιτισμικής κατανόησης και της ενδυνάμωσης της ταυτότητας όλων των παιδιών. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει ένα παράδειγμα διδακτικής παρέμβασης, στο οποίο η αγγλική γλώσσα εντάχθηκε με φυσικό τρόπο σε ένα ευρύτερο κοινωνικοπαιδαγωγικό πρόγραμμα, που στόχευε συνολικά στην ενίσχυση του γραμματισμού των παιδιών. Το πρόγραμμα εφάρμοσε ημι-πειραματικό ερευνητικό σχεδιασμό με δύο ομάδες, ελέγχου και πειραματική, εμπλέκοντας 10 τάξεις νηπιαγωγείου (175 παιδιά). Ειδικότερα, με έμφαση στην καλλιέργεια της πολυγλωσσικής επίγνωσης —σύμφωνα με το (νέο) Πρόγραμμα Σπουδών για τη Γλώσσα στο νηπιαγωγείο— η αγγλική γλώσσα αξιοποιήθηκε ως γλώσσα-γέφυρα που υποστήριξε την ανάδειξη της γλωσσικής και πολιτισμικής ποικιλομορφίας της τάξης με εμπλουτιστικό τρόπο, μέσα από δραστηριότητες που διευκόλυναν τη διασύνδεση των διαφορετικών μητρικών γλωσσών των παιδιών. Ως ιστορία εφαιρτικό αξιοποιήθηκε η ιστορία του βιβλιογαλαξία, ενώ η κούκλα του προγράμματος (επισκέπτης από άλλον γαλαξία), ενίσχυσε τον παιγνιώδη χαρακτήρα της δράσης και κινητοποίησε το ενδιαφέρον των παιδιών εμπλέκοντάς τα ενεργά σε συνεργατικές διερευνήσεις. Μέσα από βιωματικές, παιγνιώδεις και πολυτροπικές προσεγγίσεις, τα νήπια αναγνώρισαν τη γλωσσική και πολιτισμική ποικιλότητα της τάξης, αντάλλαξαν εμπειρίες και κατανόησαν τη γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας, έκφρασης αλλά και σύνδεσης με τους άλλους. Η δράση ενισχύθηκε από τη συνεργασία με τις οικογένειες, οι οποίες συμμετείχαν ενεργά, μεταφέροντας γλωσσικά και πολιτισμικά στοιχεία στο σχολικό περιβάλλον και συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός ανοικτού και συμπεριληπτικού μαθησιακού πλαισίου. Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος ως προς την ενίσχυση της πολυγλωσσικής επίγνωσης των παιδιών, παρουσιάζεται η σχετική υποκλίμακα που αναπτύχθηκε και συμπληρώθηκε από γονείς και νηπιαγωγούς. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν την αξία της κοινωνικοπαιδαγωγικής παρέμβασης, ενώ υποστηρίζεται η αξιοποίηση των αγγλικών ως κλειδί για την ανάπτυξη θετικών στάσεων απέναντι στη γλωσσική ποικιλότητα και ως καταλύτη για τη δημιουργία ενός πολύγλωσσου, συμμετοχικού μαθησιακού περιβάλλοντος.

Λέξεις-κλειδιά: κοινωνικοπαιδαγωγική παρέμβαση, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, γραμματισμός, πολυγλωσσική επίγνωση, συνεργασία με οικογένειες

Μια δράση για τη μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό αξιοποιώντας τα αγγλικά

Δημήτριος Δημοσθενίδης, Χρυστάλα Χριστοδουλίδου & Ευθυμία Πεντέρη, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης-Δ/ση ΠΕ Καβάλας

Η εκπαιδευτική μετάβαση αποτελεί μια διεργασία που ξεκινά από τη στιγμή που οι μαθητές και οι μαθήτριες αλλά και οι γονείς τους συνειδητοποιήσουν την επικείμενη αλλαγή και αρχίσουν να σκέφτονται σε σχέση με τους ρόλους και τις νέες προκλήσεις. Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτελεί ένα προνομιούχο πεδίο σύγκλισης και

[29]

συνεργασίας που μπορεί να υποστηρίξει έμπρακτα τις διαδικασίες μετάβασης, μέσα από μια συστημικού τύπου προσέγγιση. Η εργασία παρουσιάζει μια δράση που διοργανώνεται από το δημοτικό σε συνεργασία με το νηπιαγωγείο στη βάση των δραστηριοτήτων της αγγλικής γλώσσας. Συμμετείχαν 12 νήπια και 17 παιδιά από την πρώτη τάξη. Πιο συγκεκριμένα τα παιδιά του νηπιαγωγείου και της πρώτης τάξης λαμβάνουν ένα μήνυμα από το κουνελάκι του Πάσχα που τα καλεί σε βοήθεια γιατί έχασε τα αυγά του. Τα παιδιά του δημοτικού προσκαλούν τα νήπια στο δημοτικό όπου έχει στηθεί ένα παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού στο οποίο τα παιδιά θα παίξουν σε μεικτές ομάδες. Αξιοποιούνται δράσεις που οργανώνονται από κοινού στα δύο σχολεία και τα παιδιά θα υλοποιήσουν μαζί όταν βρεθούν από κοντά. Στην προετοιμασία των δραστηριοτήτων συνεργάζονται εκπαιδευτικοί και από τα δύο σχολεία και κινητοποιούνται και οι γονείς σε όλες τις φάσεις της δράσης. Παρουσιάζονται τα στάδια της προετοιμασίας και η υλοποίηση του κρυμμένου θησαυρού, παιχνίδι που εμπλέκει τα παιδιά σε κινητική και συνεργατική δράση εξασκώντας το λεξιλόγιο που έχουν κατακτήσει από τις προηγούμενες δράσεις και εξοικειώνοντάς τα περισσότερο με τον χώρο του δημοτικού. Τα παιδιά στο τέλος της δράσης παίρνουν τον έπαινο από το κουνελάκι του Πάσχα και συμμετέχουν σε δραστηριότητα αξιολόγησης για το τι έμαθαν και πώς ένιωσαν. Στο τέλος κατασκευάζουν βραχιολάκια φιλίας που θα τα ανταλλάξουν στην αρχή της επόμενης χρονιάς, ως μαθητές/τριες στο ίδιο πια σχολείο.

Λέξεις κλειδιά: μετάβαση, αγγλικά, συνεργασία εκπαιδευτικών, εμπλοκή γονέων

ΣΥΝΕΔΡΙΑ 5| ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο μέσα από το βλέμμα μελλοντικών νηπιαγωγών: Αντιλήψεις, εμπειρίες και παράγοντες αποτελεσματικότητας

Ευθυμία Πεντέρη & Δόμνα Κακανά, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης-Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα έρευνα εστιάζει σε μελλοντικούς νηπιαγωγούς που βρίσκονται στα δύο τελευταία έτη των προπτυχιακών σπουδών τους, σε διαφορετικά Παιδαγωγικά Τμήματα, με στόχο τη διερεύνηση του βαθμού εξοικείωσής τους με ζητήματα που αφορούν την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο (EAN), καθώς και των αντιλήψεών τους σχετικά με τη σημασία και την αποτελεσματική εφαρμογή της. Για τους σκοπούς της έρευνας αναπτύχθηκε ερωτηματολόγιο, κυρίως κλειστού τύπου, το οποίο περιλάμβανε 14 ερωτήσεις για τη διερεύνηση της εξοικείωσης και των αντιλήψεων των συμμετεχόντων/ουσών και 21 ερωτήσεις για τους παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής. Συμπεριλήφθηκαν, επίσης, δύο ανοικτές ερωτήσεις που αφορούσαν την αντίληψη του ρόλου τους και τυχόν προτάσεις για την κατάρτισή τους ως μελλοντικοί νηπιαγωγοί. Οι έλεγχοι εγκυρότητας και αξιοπιστίας επιβεβαίωσαν την καταλληλότητα του εργαλείου. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι συμμετέχουσες/ντες αντιμετωπίζουν θετικά και ολιστικά τα οφέλη της εισαγωγής της αγγλικής στο νηπιαγωγείο, ενώ διαβλέπουν τρεις παράγοντες ως σημαντικούς

[30]

για την αποτελεσματική εφαρμογή της: τη διδακτική πλαισίωση, την οργανωσιακή κουλτούρα και τα χαρακτηριστικά του ίδιου του παιδιού. Το έτος σπουδών φάνηκε να διαφοροποιεί την εμπειρία τους από τη συνεργασία με τις/ους εκπαιδευτικούς των δύο ειδικοτήτων και τις αντιλήψεις τους για τα οφέλη της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας. Η γνώση του προγράμματος EAN διαφοροποίησε τις αντιλήψεις τους τόσο για τα οφέλη της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας όσο και για τους παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητά της. Ενώ, καταγράφηκε μια θετική στάση απέναντι στην εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, στις ανοικτές ερωτήσεις ένας αριθμός συμμετεχόντων/ουσών διατυπώνει επιφυλάξεις για την πρώιμη επαφή με την ξένη γλώσσα αλλά και αρνητικές απόψεις για την παιδαγωγική κατάρτιση σε σχέση με την πρώιμη διδασκαλία στην αγγλική γλώσσα. Η πλειονότητα ωστόσο δείχνουν δεκτικότητα στη συνεργασία και προτείνουν την εισαγωγή σχετικού μαθήματος στο πλαίσιο των σπουδών τους.

Λέξεις κλειδιά: μελλοντικοί νηπιαγωγοί, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, προσχολική εκπαίδευση, αντιλήψεις και εμπειρίες, παράγοντες

Αντιλήψεις μελλοντικών νηπιαγωγών για την εφαρμογή του προγράμματος «Εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο» στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης

Χαρίκλεια Τιμπλαλέξη & Αναστάσιος Σιάτρας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εργασία διερευνά τις αντιλήψεις μελλοντικών νηπιαγωγών αναφορικά με την ετοιμότητά τους να σχεδιάζουν και να υλοποιούν δραστηριότητες ενσωμάτωσης της αγγλικής γλώσσας στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης. Εστιάζει ιδίως στον βαθμό στον οποίο αισθάνονται επαρκώς καταρτισμένες/οι σε γλωσσικό και παιδαγωγικό επίπεδο, καθώς και στους παράγοντες που διαμορφώνουν την αυτο-αντίληψή τους και στους τρόπους υποστήριξής τους για να εμπλακούν με το πρόγραμμα «Εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο» (EAN). Η μελέτη εντάσσεται στην ποσοτική ερευνητική προσέγγιση και αξιοποιεί ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου, οργανωμένο σε θεματικές ενότητες, το οποίο συμπληρώθηκε ψηφιακά από 106 συμμετέχουσες/οντες. Τα ευρήματα φανερώνουν συγκρατημένα θετική στάση των συμμετεχουσών/όντων για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση, η οποία ενισχύεται όταν αναδεικνύονται γλωσσικά ή διαπολιτισμικά οφέλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Παρά το ισχυρό γλωσσικό υπόβαθρο του δείγματος ως προς τη γνώση της αγγλικής γλώσσας, καταγράφεται έλλειψη εξοικείωσης με την παιδαγωγική αξιοποίηση στην εκπαιδευτική πράξη. Παράλληλα, τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η εφαρμογή του προγράμματος EAN νοηματοδοτείται από μελλοντικές/ούς νηπιαγωγούς πρωτίστως ως συνεργατική διαδικασία, καθώς αισθάνονται μεγαλύτερη άνεση στη συνδιδασκαλία δραστηριοτήτων με εκπαιδευτικό της αγγλικής γλώσσας σε σύγκριση με την ατομική ανάληψη ευθύνης για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή αντίστοιχων παιδαγωγικών πρακτικών. Οι ανησυχίες τους επικεντρώνονται στην ακαδημαϊκή προετοιμασία, γεγονός που υποδηλώνει την έντονη ανάγκη και ισχυρή πρόθεση για επιμόρφωση κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης σε θέματα πολυγλωσσίας, διαπολιτισμικότητας και ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού. Τέλος, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν σαφή προτίμηση των μελλοντικών νηπιαγωγών στην αλληλεπίδραση της

αγγλικής γλώσσας με παιγνιώδεις ή βιωματικές πρακτικές, όπως παιχνίδια, τραγούδια/ρίμες και χειροτεχνίες. Συμπερασματικά, από την έρευνα προκύπτει ότι, παρά τη θετική στάση φοιτητριών/τών απέναντι στην ενσωμάτωση της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο, αναδεικνύεται ανάγκη ενίσχυσης του προγράμματος πρακτικής άσκησης, ώστε να ενδυναμωθεί η επαγγελματική τους ετοιμότητα και να διασφαλιστεί η εφαρμογή σχετικών εκπαιδευτικών πρακτικών στην προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: Αντιλήψεις φοιτητριών/τών προσχολικής εκπαίδευσης, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, πρακτική άσκηση.

Η εμπειρία της συνεργασίας των μελλοντικών νηπιαγωγών με τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς των δύο ειδικοτήτων, αγγλικής και νηπιαγωγούς, κατά την πρακτική άσκηση στο Δ΄ έτος του ΤΕΕΠΗ-ΔΠΘ

Ιωάννα Ζάχου, Χρυσή Ιωαννίδου, Οσία Ζερβού & Ευθυμία Πεντέρη, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η πρακτική άσκηση των μελλοντικών νηπιαγωγών συνιστά μια κομβικής σημασίας διαδικασία στο πλαίσιο των προπτυχιακών σπουδών που προετοιμάζει για τη μετάβαση στην επαγγελματική ζωή και συμβάλλει στη αναδυόμενη επαγγελματική ταυτότητα. Στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία, η πρακτική άσκηση στο Δ΄έτος περιλαμβάνει αυτόνομη διδασκαλία με βάση ένα σχέδιο διδακτικού σεναρίου και δύο περιόδους μαθητείας, πριν και μετά τη φάση της αυτόνομης διδασκαλίας αντίστοιχα. Το πλαίσιο της προετοιμασίας των φοιτητών και φοιτητριών συμπεριλαμβάνει σεμινάριο για τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των δύο ειδικοτήτων, εστιάζοντας στη μεθοδολογία προσέγγισης της αγγλικής γλώσσας με βάση τη φιλοσοφία του EAN. Η ομάδα των φοιτητών/τριών στην πρώτη φάση της μαθητείας γνωρίζοντας τα παιδιά και σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και των δύο ειδικοτήτων αναθεωρεί και εμπλουτίζει το διδακτικό σενάριο (φάση διδακτικού σχεδιασμού) ώστε να ανταποκρίνεται της ανάγκες και της ιδιαιτερότητες της τάξης. Παράλληλα συνεργάζεται με τον εκπαιδευτικό αγγλικής ώστε στη βάση του σεναρίου να αναζητηθούν πιθανές συνδέσεις με της δημιουργικές δραστηριότητες στα αγγλικά. Κατά τη διδασκαλία των φοιτητών/τριών καταγράφονται οι αλλαγές που προκύπτουν με βάση της ιδέες και την ανταπόκριση των παιδιών (φάση υλοποίησης διδακτικού σεναρίου). Η εργασία εστιάζει στην εμπειρία μιας ομάδας φοιτητών/τριών από τη συνεργασία με την εκπαιδευτικό αγγλικής και παρουσιάζει τα στάδια της συνεργασίας, της συνδέσεις των δραστηριοτήτων της αγγλικής γλώσσας με το διδακτικό σενάριο της πρακτικής άσκησης σε σχέση με κάθε φάση του διδακτικού σεναρίου στη βάση του διδακτικού μοντέλου 5^E. Τέλος, παρουσιάζονται ο αναστοχασμός από την εμπειρία των φοιτητών και συζητούνται προτάσεις για βελτίωση της πρακτικής άσκησης σε σχέση με την επαγγελματική μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: πρακτική άσκηση, μελλοντικοί νηπιαγωγοί, διδακτικός σχεδιασμός, συνεργασία με εκπαιδευτικό αγγλικής, αναστοχασμός

[32]

Αντιλήψεις και εμπειρίες εν ενεργεία νηπιαγωγών για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο

Παναγιώτα Βαλκάνη & Ευθυμία Πεντέρη, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο αποτέλεσε μια σημαντική μεταρρύθμιση για την προσχολική εκπαίδευση σε συστοιχία με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών, προάγοντας συνεργατικές διδακτικές προσεγγίσεις. Η παρούσα εργασία εστιάζει στις απόψεις και τις εμπειρίες 15 νηπιαγωγών από την Περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, οι οποίες επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας συμμετέχοντες σε ημι-δομημένες συνεντεύξεις, με σκοπό την ανάδειξη του τρόπου που αντιλαμβάνονται τη σημασία της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας, την κατανόησή τους για τη συνεργατική διδασκαλία, τα οφέλη αλλά και τις δυσκολίες της αλληλεπίδρασης με τις/τους εκπαιδευτικούς αγγλικής και τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιτυχία του εγχειρήματος. Εφαρμόστηκε ανάλυση περιεχομένου αναδεικνύοντας επτά θεματικές κατηγορίες: i. σημασία εισαγωγής αγγλικής γλώσσας, ii. στάση σχολικής μονάδας απέναντι στα αγγλικά, iii. οφέλη από την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας, iv. παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, v. έννοια της συνεργασίας των εκπαιδευτικών των δύο ειδικοτήτων, vi. σημασία της συνεργασίας, vii. δυσκολίες στη συνεργασία, viii. συνεργασία με τους γονείς. Οι περισσότεροι κωδικοί αφορούσαν τη θεματική κατηγορία Οφέλη από την Εισαγωγή της Αγγλικής Γλώσσας, με τις περισσότερες αναφορές να καταγράφονται σε σχέση με τα παιδιά. Η εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας φαίνεται ότι εξακολουθεί να συνιστά μια πρόκληση καθώς σε ότι αφορά τους παράγοντες υπήρχε σχεδόν ισόρροπη κατανομή των απαντήσεων μεταξύ των επιβαρυντικών και των διευκολυντικών παραγόντων. Η συνεργασία αναδεικνύεται ως κομβικό στοιχείο και γίνεται αντιληπτή τόσο σε σχέση με την ενσωμάτωση στο σχολικό κλίμα, τη διαδικασία της διδασκαλίας αλλά και την ανάπτυξη θετικών σχέσεων.

Λέξεις κλειδιά: αντιλήψεις εν ενεργεία νηπιαγωγών, αγγλικά στο νηπιαγωγείο, συνεργασία, οφέλη, παράγοντες

[33]

